

DOS DRAMES LITÚRGICS MEDIEVALS A L'ALBERGUERIA DE VIC

Jaume Aiats

Durant les festes nadalenques, en el marc de l'Albergueria de Vic —i aprofitant l'exposició *Maiestas Mariae*, centrada en el frontal d'altar del segle XII procedent del santuari de la Mare de Déu del Coll, a les Guilleries—, s'han interpretat dues breus obretes medievals de tema nadalenc. Són l'*Officium Pastorum* i el *Cant de la Sibil·la*, dos dels malanomenats «misteris medievals» que a l'edat mitjana i al renaixement es cantaven i representaven a l'entorn de la litúrgia religiosa de la festa de Nadal a la catedral de Vic, tal com també es feia en moltes altres catedrals i canòniques del nostre país.

A partir dels segles X-XI se sap que al voltant de l'estricta litúrgia de les cerimònies religioses van començar d'interpretar-se uns breus cants, no sabem si originàriament representats, que glossaven moments especialment destacats de les principals festes religioses de l'any. Aquests cants rebrien més endavant el nom de trops, i de les

festes anyals aviat van destacar-ne la de Pasqua (amb els drames de *Les tres Maries* i el *Versus de Peregrino*) i la de Nadal (amb l'*Officium Pastorum*, *La Processó dels Profetes* i l'*Officium Stellae*, dels reis d'Orient). De mica en mica aquests trops varen anar fent-se més extensos i amb més personatges, fins arribar a un cert grau de representació dins de l'església i, generalment, amb l'altar actuant de centre (de sepulcre, per Pasqua; de pessebre, per Nadal).

Dels primers segles ens n'han arribat alguns documents escrits amb les notacions monòdiques pròpies de l'època i alguns petits comentaris, sempre amb els textos cantats en llatí. Ja en els segles XV i XVI, alguns d'aquests drames arribaren a una extensió i a una complexitat notables, amb versions cantades amb polifonia segons els procediments de la música religiosa d'aquells segles i, en alguns casos, ja en les llengües de cada país. En definitiva, la conegu-

díssima *Festa d'Elx* (també anomenada Misteri d'Elx) sembla ser que neix en aquests darrers segles de vigència dels drames religiosos dins les esglésies. El Concili de Trento destimarà les representacions dins l'església per la gresca i l'espectacle que comportaven, i començarà a legislar perquè siguin abolits.

Però, com sempre passa, la llei no s'aplica pas de la mateixa manera a tot arreu: a les illes del Mediterrani es continuaran representant alguns drames dels més coneguts, com és el cas de Mallorca on el *Cant de la Sibil·la* (part final del drama *La Processó dels Profetes*) s'anirà representant i evolucionant tant a la catedral com a les esglésies i santuaris de l'illa, amb el cas destacat del santuari de Lluç.

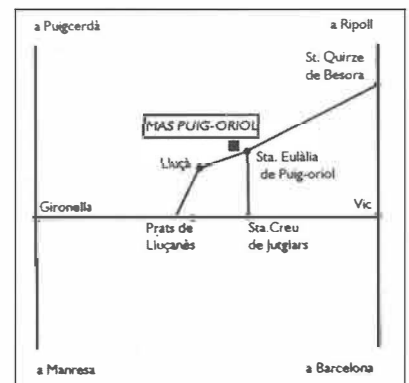
A Elx també es mantindrà i es potenciarà la *Festa*, que ha arribat fins avui en dia amb força de reunió de la gent de la ciutat en un esdeveniment singular.

Mas Puig-oriol

Residència casa de pagès

Afores s/n
Sta. Eulàlia de Puig-oriol
08589 Lluçà
Lluçanès - Osona
Tel. 938 554 036

AL TALL

NOU DISC DE PRÒXIMA APARICIÓ

LA NIT

Management i contractació: C. La Font, 10 46290 ALCÀSSER Tel. 961 231 388

A la catedral de Vic sembla ser que a partir del segle XVI deixaren de cantar-se els drames litúrgics. Tanmateix, en la documentació de l'Arxiu Episcopal, hi figuren diversos testimonis i notacions musicals amb aquestes peces, de manera que és un dels llocs on es conserven més versions musicals.

Per les festes de Nadal i de Reis que acabem de passar s'han tornat a cantar l'*Officium Pastorum* i el *Cant de la Sibil·la*, a partir d'una proposta i una direcció de Jaume Aiats i Sebastià Bardolet, interpretats pel quartet de veus masculines La Nova Euterpe (Sebastià Bardolet, Xavier Solà, Manel Marsó i Jaume Aiats), el nen Joel Bardolet en el paper de Sibil·la (aprofitant la tradició que encarrega a una veu de noi aquest rol) i l'acompanyament instrumental de Miquel Casals i Núria Blasco.

L'*Officium Pastorum* es representava en algunes catedrals i esglésies europees abans de començar la tercera missa del dia de Nadal. Aquesta petita obreta es conserva a Catalunya en tres manuscrits de l'Arxiu Episcopal de Vic, un procedent de la mateixa catedral, i els altres dos, procedents de la canòniques de Manlleu i de Santa Maria de l'Estany, amb versions molt semblants i corresponents aproxima-

dament als anys 1250, 1300 i 1400. A partir d'aquests documents i dels moviments dramàtics que el document de Santa Maria de l'Estany especifica que es feien al voltant de l'altar, vàrem preparar la senzilla posada en escena: comença amb la intervenció del diaca, que diu que és el moment de cantar; els pastors s'acosten al pessebre i senten la veu de l'àngel que els pregunta què hi busquen; ells responen que el Crist Senyor; l'àngel els mostra el naixement i, apel·lant a les escriptures, els diu que vagin pel món explicant el que han vist Per acabar, tots junts canten *Puer natus*, l'invitatori per començar la tercera missa del dia de Nadal.

Durant la missa de les matines de Nadal es representava *La Processó dels Profetes*, la darrera part de la qual és coneguda com el *Cant de la Sibil·la*. Aquesta darrera part es va fer molt popular per tot el Mediterrani occidental i, sobretot, als Països Catalans, de manera que es va començar a interpretar independentment de l'obra originària. Amb el pretext d'un oracle que suposadament va fer la sibil·la o endevina Eritrea a la Roma imperial, en el qual profetitzava el naixement de Jesucrist, es representava aquesta obra en què un nen amb espasa simbolitza l'oracle innocent de la Sibil·la i

anuncia el dia del judici final, amb tota mena de calamitats, i la necessitat d'encomanar-se al Fill de Maria. D'entre les nombroses versions escrites catalanes (en llatí i en català del segle X al segle XVI, i algunes d'orals a l'illa de Mallorca que han arribat fins avui), n'hi ha una de la catedral de Vic (del s. XI, una de les més antigues) que en la interpretació de l'Albergueria vàrem alternar amb una versió de Mallorca i una meravellosa tornada polifònica procedent de la col·legiata de Gandia (s. XVI).

En les interpretacions de l'Albergueria hem buscat un model d'interpretació vocal allunyat de l'estilitzada interpretació monòdica del gregorià que procedeix de l'escola moderna de Solesmes, i hem optat per modular les veus amb un estil més deutor de la tradició de cant popular de la zona mediterrània, amb una veu timbrada i expansiva i amb uns gestos d'entonació melismàtica que no es limitessin a la notació estricta.

També hem tingut en compte altres tradicions de cant religiós masculí col·lectiu i els comportaments heterofònics més simples a l'època. En conjunt, ha estat una experiència nova i engrescadora que desitgem repetir i aprofundir.

59

CULTURA POPULAR